

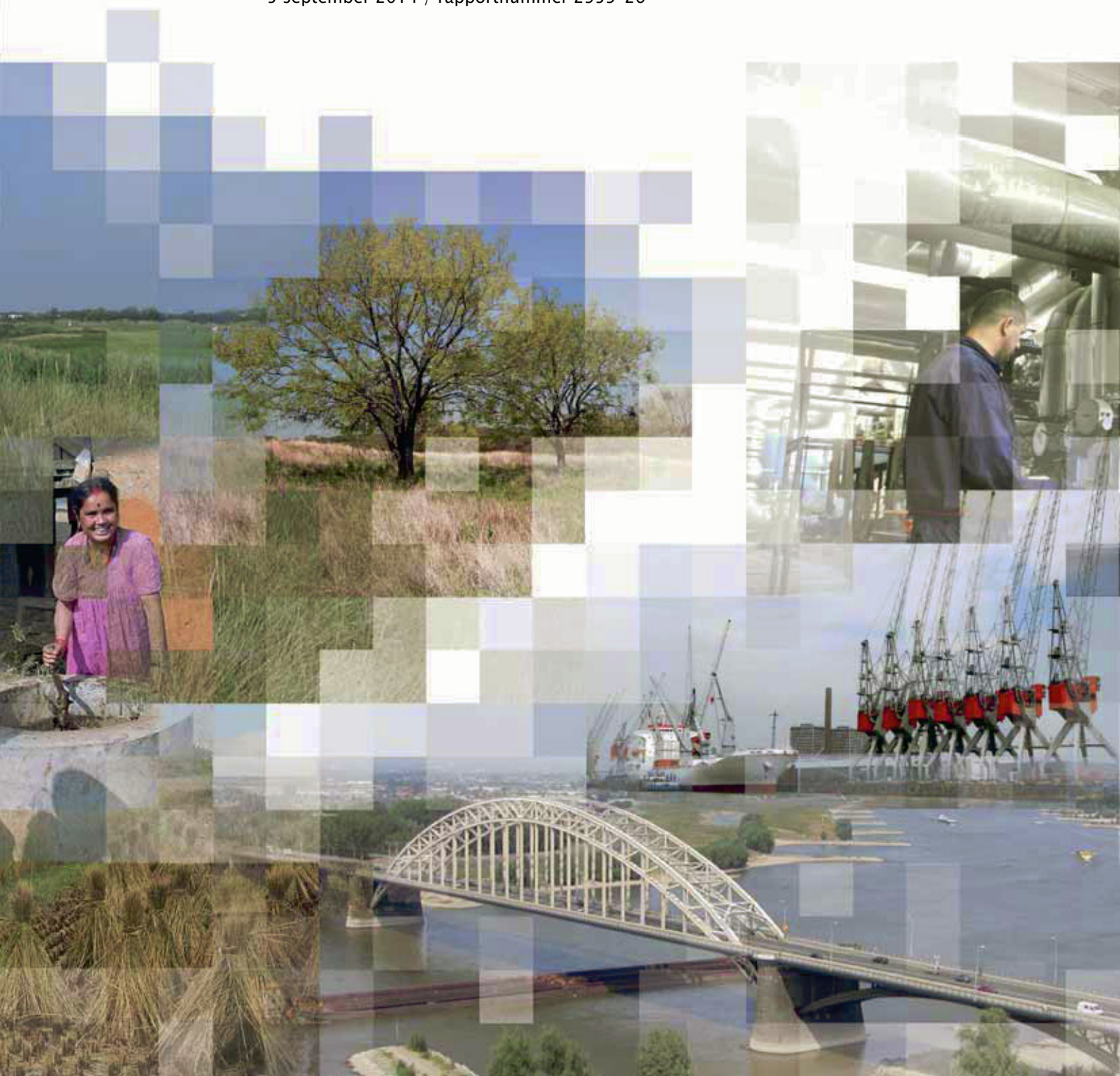

Commissie voor de
milieueffectrapportage

Windmolenpark Hattemerbroek, gemeente Oldebroek

Toetsingsadvies over het milieueffectrapport

5 september 2014 / rapportnummer 2959-26

1. Oordeel over het MER

De gemeente Oldebroek overweegt om een bestemmingsplanprocedure op te starten om de realisatie mogelijk te maken van een windmolenpark van 4 windmolens langs de N50 bij het verkeersknooppunt Hattemerbroek, door van Werven BV.

In een milieueffectrapport (MER) zijn de milieueffecten beschreven. De gemeente Oldebroek heeft de Commissie voor de m.e.r.¹ verzocht het MER op kwaliteit te beoordelen vooruitlopend op een mogelijke bestemmingsplanprocedure en een daarop volgende vergunningenprocedure.

Het MER geeft veel bruikbare achtergrondinformatie en is voorzien van een goede samenvatting. De keuze voor de locatie is in dit MER – in combinatie met de informatie uit het MER voor de Windvisie Gelderland van de provincie – voldoende onderbouwd.

De absolute maximale effecten van een lijnopstelling van vier windmolens in Oldebroek zijn goed in beeld gebracht. **Daarom is Commissie van oordeel dat in het MER de essentiële informatie aanwezig is om een besluit te kunnen nemen over de ruimtelijke reservering in een bestemmingsplan.**

Voor een besluit over de vergunning, waarin de exacte invulling van het initiatief wordt vastgelegd, ontbreekt nog op één punt essentiële informatie. Voor een goede keuze over het type windturbine is namelijk informatie over de milieueffecten per kilowattuur essentieel. Grotere en hogere turbines geven logischerwijs meer nadelig milieueffect maar daar staat ook een hogere energieopbrengst met positieve milieueffecten tegenover. Deze milieueffecten per opgewekte kilowattuur zijn in het MER niet beschreven.

De Commissie adviseert daarnaast om bij een besluit over de vergunningverlening

- de informatie over het voorkomen van vleermuizen en andere flora- en faunawetsoorten te actualiseren;
- aan te geven met welke maatregelen lichthinder voorkomen kan worden.

Omdat er op dit moment nog geen sprake is van een formele bestemmingsplanprocedure zijn er geen zienswijzen op het MER. De Commissie heeft wel kennis genomen van de hoofdpunten in de zienswijzen over de reikwijdte en het detailniveau van het MER en de reactie van de gemeente daarop.

Hoofdstuk 2 geeft een toelichting op de beoordeling van de Commissie.

¹ Voor de samenstelling van de werkgroep van de Commissie m.e.r., haar werkwijze en verdere projectgegevens, zie bijlage 1 bij dit advies. Projectgegevens en bijbehorende stukken, voor zover digitaal beschikbaar, zijn ook te vinden via commissiemer.nl onder 'Advisering' of door in het zoekvak het projectnummer 2959 in te vullen.

2. Toelichting op het oordeel

2.1 Locatiekeuze

De locatie bij het verkeersknooppunt Hattemerbroek is al vele jaren geleden in beeld gekomen als potentieel geschikt voor de plaatsing van windmolens. In de in 1999 uitgevoerde scan binnen de gemeente Oldebroek komt de locatie als potentieel geschikt naar voren. Nadien is de locatie als potentieel geschikt aangemerkt in het Streekplan Gelderland en het plan-MER voor de Structuurvisie Wind op Land. In het verleden zijn er plannen geweest om aansluitend aan de locatie langs de N50 ook windmolens te plaatsen ten noorden op het grondgebied van Kampen en ten zuidoosten langs de A28 op het grondgebied van Hattem. Deze plannen zijn nu niet meer aan de orde.

Recent is de locatie Hattemerbroek/Oldebroek met 4 windmolens langs de N50 opgenomen in het plan-MER voor de Windvisie Gelderland. In een aanvulling op dit MER zijn de absolute effecten van de locatie Hattemerbroek in beeld gebracht evenals de absolute effecten op elf andere locaties in Gelderland. Met deze informatie is de keuze voor de locatie Hattemerbroek voldoende onderbouwd.

2.2 Alternatieven, varianten en vergelijking

2.2.1 Alternatieven en varianten

In het MER worden twee alternatieven beschreven:

1. een basialternatief met 4 windmolens in de gemeente Oldebroek en
2. een maximumalternatief met 4 windmolens in de gemeente Oldebroek en 3 windmolens in de gemeente Hattem.

Met het beschrijven van het maximumalternatief wordt de suggestie gewekt dat de locatie met 3 windmolens in Hattem voor het onderhavige besluit een reële optie is. Tegelijkertijd meldt het MER dat het maximumalternatief geen keuze voor de gemeente Oldebroek is omdat de locatie buiten de gemeentegrens ligt. Feitelijk is dus geen sprake van een reëel alternatief omdat realisatie buiten het bereik van de gemeente Oldebroek ligt.

De Commissie is van mening dat desalniettemin, gegeven de voorgeschiedenis van het project, het beschrijven van een scenario waarin ook drie windmolens geplaatst worden langs de A28 in de gemeente Hattem nuttig is. Een dergelijk scenario geeft een beeld van de worst case effecten die zouden kunnen optreden wanneer in de toekomst alsnog plaatsing van windmolens langs de N28 in de gemeente Hattem aan de orde zou komen.

In het MER wordt een goed beeld gegeven van de keuzemogelijkheden voor bij het plaatsen van turbines (capaciteit, rotordiameter en (tip)hoogte). De Commissie merkt op dat de turbines met een rotordiameter van 117 m in het basialternatief dicht bij elkaar staan (3.5 maal de rotordiameter). De Commissie adviseert om bij de vergunningverlening na te gaan of de extra turbulentie kan leiden tot onveilige situaties. Mocht dit aanleiding zijn tot stilzetten van

turbines, dan leidt het tot verminderde energieopbrengst. Deze verminderde energieopbrengst moet dan meegenomen worden in de (relatieve) vergelijking van varianten (zie paragraaf 2.2.2)

2.2.2 Vergelijking varianten

Het MER geeft in de vergelijkende tabel inzicht in verschillen op basis van de absolute effecten op o.a. natuur, landschap, geluid en de verschillen in energieopbrengst. De effecten van een ruimtelijke reservering in een bestemmingsplan van het basisalternatief zijn daarmee voldoende duidelijk gemaakt.

Bij de effectbepaling van drie extra molens langs de A28 ('maximumalternatief' van het MER) plaatst de Commissie overigens wel de volgende kanttekeningen:

- bij landschap onder het criterium 'herkenbaarheid opstelling' krijgt het maximumalternatief bij het aspect "herkenbaarheid opstelling" een -- score ten opzichte van een score van ++ voor het basisalternatief. Op basis van de fotovisualisaties is het verschil in score naar de mening van de Commissie te groot;
- men mag verwachten dat plaatsing van drie extra molens in het maximumalternatief tot een positievere score op energieopbrengst leidt dan het basisalternatief. In het MER scores beide alternatieven desalniettemin gelijk (++).

Omdat het maximumalternatief feitelijk voor het te nemen besluit geen alternatief is, vindt de Commissie dit geen zwaarwegende tekortkoming.

Ofschoon de energieopbrengst van de varianten verschilt, scoren in het MER ook binnen het basisalternatief alle varianten op energieopbrengst gelijk (++) . Onderscheid in scores is noodzakelijk. Daarnaast is voor een goede vergelijking van de inrichtingsvarianten in het basisalternatief en een daaruit voortvloeiend besluit over de keuze van het type turbine informatie over de milieueffecten per eenheid energieopbrengst essentieel, zoals over het aantal gehinderden per kWh of het aantal vogelslachtoffers per kWh. Grotere en hogere turbines leveren logischerwijs meer schadelijk milieueffect op maar daar staat ook een hogere energieopbrengst met positieve milieueffecten tegenover. Deze relatieve vergelijking ontbreekt in het MER.

De Commissie adviseert om in een aanvulling op het MER voorafgaand aan de definitieve keuze over het type turbines ten behoeve van de vergunning, een vergelijking te geven van de inrichtingsvarianten (van het voorkeursalternatief) op basis van het effect per kWh energieopbrengst.

2.3 Beschrijving milieueffecten

2.3.1 Geluid

Het MER geeft een goede beschrijving van de geluideffecten. Desgevraagd heeft de initiatiefnemer informatie gegeven over de gehanteerde bronsterktes (geluidproductie) van de turbines. Voor één van de varianten blijkt gerekend te zijn met de bronsterktes zoals in 2005

vastgesteld. Gegeven het feit dat over het algemeen turbines gaandeweg stiller worden, kunnen de geluideffecten van deze variant zoals in het MER beschreven waarschijnlijk beschouwd worden als conservatief.

Met de informatie in het MER wordt voldoende onderbouwd dat het aantal geluidgehinderde woningen binnen de wettelijke contour beperkt is en er zich met uitzondering van de deelnemers geen woningen binnen deze contour bevinden.

2.3.2 Landschap

Met een groot aantal visualisaties geeft het MER een beeld van de landschappelijke effecten van de twee alternatieven.

De Commissie is van mening dat de visualisaties een voldoende beeld geven van de zichtbaarheid van de verschillende opstellingen voor omwonenden. Daarmee is voldoende informatie beschikbaar voor de ruimtelijke reservering in het bestemmingsplan.

In het MER is de specifieke karakteristiek van de turbines nog niet beoordeeld op visuele effecten waar het gaat om de verhouding tussen ashoogte en rotordiameter. Omdat deze verhouding bepaalt of de turbine wel of niet als plomp wordt ervaren, is dit relevante informatie voor de vergunning.

- De Commissie adviseert om voor de vergunningverlening een beoordeling te geven van de maatvoering van de verschillende turbintypen en de beleving daarvan.

2.3.3 Natuur

Natura 2000

In het MER is een globale Passende beoordeling opgenomen waarin met een heldere systematiek de mogelijke effecten op de instandhoudingsdoelen uit de nabije N2000-gebieden worden onderzocht. De effecten zijn niet alleen beschreven voor het voorkeursalternatief (= basisalternatief). Ook wordt de doorkijk gegeven naar de effecten van het maximumalternatief met plaatsing van drie windmolens langs de A28 in Hattem.

Op basis van kilometerhokgegevens en actuele waarnemingen worden de instandhoudingsdoelen van de Natura 2000-gebieden in de wijde omgeving op een herleidbare wijze teruggebracht tot vijf vogelsoorten uit het Natura 2000-gebied 'Ijsseluiterwaarden'. Van deze vijf blijft tenslotte in een tweede selectieronde de kleine zwaan over waaraan nader onderzoek plaatsvindt.

Goed wordt onderbouwd dat er geen risico is dat door aanvaringen met turbines de 1% mortaliteitsgrens voor de kleine zwaan wordt bereikt. Significante effecten bij plaatsing van vier windmolens in het voorkeursalternatief worden daarmee terecht uitgesloten. Deze conclusie wordt overigens ook terecht getrokken voor het maximumalternatief c.q. scenario met drie extra windmolens in Hattem.

Soortenbescherming (Flora en faunawet)

Ten aanzien van de bescherming van soorten, is een mogelijk effect op vleermuizen en vogels relevant. Vogels en vleermuizen kunnen slachtoffers van windturbines zijn en behoren tot de beschermde soorten op de flora- en faunawetlijst. Gezien de geringe aanwezigheid

van vogels in de omgeving en het ontbreken van vogelmigratieroutes is er terecht alleen gedetailleerd onderzoek gedaan aan vleermuizen. Op basis van in 2006 uitgevoerd onderzoek naar het voorkomen van en de effecten op de vier waargenomen vleermuissoorten is de kans op slachtoffers het grootst bij de wat hoger vliegende ruige dwergvleermuis en rosse vleermuis. In het plangebied bleken geen vleermuisverblijven aanwezig en is er geen sprake van gestuwde trek. De aantallen vleermuizen zijn daarom ter plaatse laag en het aantal slachtoffers zal daarvan weer een fractie zijn.²

De Commissie acht daarmee aannemelijk dat de staat van instandhouding van alle vleermuissoorten niet in gevaar komt. Wel onderschrijft zij de conclusie in het MER dat een actualisatie van het onderzoek uit 2006 gewenst is.

- De Commissie adviseert om ten behoeve van de vergunningverlening het onderzoek naar negatieve effecten op het voorkomen van vleermuissoorten en eventueel andere soorten die voorkomen in tabel 2 en 3 van de Flora en Faunawet te actualiseren en zo nodig mitigerende maatregelen aan te geven die negatieve effecten beperken.

2.3.4 Lichthinder

In het MER wordt niet aangegeven hoe lichthinder op maaiveldhoogte voorkomen kan worden. Knipperend rood of wit licht op en rond maaiveldhoogte kan hinder en verstoring voor mens, vogels en vleermuizen veroorzaken.

- De Commissie adviseert om ten behoeve van de vergunningverlening aan te geven met welke maatregelen lichthinder voorkomen kan worden.

² De cie merkt op dat bij een gegeven tiphoogte een slanke turbine (verhouding van ashoogte en rotordiameter groter gelijk 1) minder vleermuislachtoffers tot gevolg zal hebben. De hoogte onder de draaiende rotor is immers groter.

BIJLAGE 1: Projectgegevens toetsing MER

Initiatiefnemer: Van Werven Energie BV

Bevoegd gezag: Gemeente Oldebroek

Besluit: vaststellen of wijzigen van het bestemmingsplan

Categorie Besluit m.e.r.:

plan-m.e.r. vanwege kaderstelling voor categorie D22.2;

plan-m.e.r. vanwege passende beoordeling

Activiteit: Realisatie van een windmolenpark met 4 windmolens met ene capaciteit van 3 MW.

Procedurale gegevens:

aanvraag toetsingsadvies bij de Commissie m.e.r.: 19 juni 2014

toetsingsadvies uitgebracht: 5 september 2014

Samenstelling van de werkgroep:

Per project stelt de Commissie een werkgroep samen bestaande uit enkele deskundigen, een voorzitter en een werkgroepsecretaris. Bij dit project bestaat de werkgroep uit:

drs. ing. A. van Beek

ir. V.J.H.M. ten Holder (secretaris)

drs. S.R.J. Jansen

dr. C.A. Linse (voorzitter)

drs. G. de Zoeten

Werkwijze Commissie bij toetsing:

Tijdens de toetsing gaat de Commissie na of het MER voldoende juiste informatie bevat om het milieubelang volwaardig mee te kunnen wegen in het besluit. De Commissie gaat bij het toetsen uit van de wettelijke eisen voor de inhoud van een MER, zoals aangegeven in artikel 7.7 dan wel 7.23 van de Wet milieubeheer, en van eventuele documenten over de reikwijdte en het detailniveau van het MER. Indien informatie ontbreekt, onvolledig of onjuist is, beoordeelt de Commissie of zij dit een essentiële tekortkoming vindt. Daarvan is sprake als aanvullende informatie in de ogen van de Commissie kan leiden tot andere afwegingen. In die gevallen adviseert de Commissie de ontbrekende informatie alsnog beschikbaar te stellen, vóór het besluit wordt genomen. Opmerkingen over niet-essentiële tekortkomingen in het MER worden in het toetsingsadvies opgenomen voor zover ze kunnen worden verwerkt tot duidelijke aanbevelingen voor het bevoegde gezag. De Commissie richt zich in het advies dus op hoofdzaken die van belang zijn voor de besluitvorming en gaat niet in op onjuistheden of onvolkomenheden van ondergeschikt belang.

Omdat de Commissie niet is geraadpleegd bij de voorbereiding op het MER heeft ze een locatiebezoek afgelegd om zich goed op de hoogte te stellen van de situatie.

Zie voor meer informatie over de werkwijze van de Commissie www.commissiemer.nl op de pagina *Commissie m.e.r.*

Betrokken documenten:

De Commissie heeft de volgende documenten betrokken bij haar advies:

- MER Windmolenpark Hattermerbroek Deel 1: Hoofdrapport, Royal HaskoningDHV, 9 mei 2014;
- MER Windmolenpark Hattermerbroek Deel 2: Effectbeoordeling, Royal HaskoningDHV, 9 mei 2014;
- MER Windmolenpark Hattermerbroek Samenvatting, Royal HaskoningDHV, 9 mei 2014;
- MER Windmolenpark Hattermerbroek Bijlagen, Royal HaskoningDHV, 9 mei 2014;
- Wind in Oldebroek, Quick scan naar de mogelijkheden van windenergie in de gemeente Oldebroek, WEOM bv, juni 1999;
- Conceptnotitie Reikwijdte en Detailniveau Windturbinepark Hattermerbroek, in kader van m.e.r.-procedure, Biomassa Van Werven Energie BV, juni 2012;
- Reactienota Concept-NRD Windturbinepark Hattermerbroek, gemeente Oldebroek, 12 november 2013;
- Vleermuizen en windturbines te Hattermerbroek, Altenburg & Wymenga Ecologisch onderzoek, 13 december 2006;
- Aangepaste Oplegnotitie wijzigingen concept NRD Windmolenpark Hattermerbroek, Royal HaskoningDHV, 12 december 2013;
- Windmolenpark Hattem-Oldebroek toetsing aan de Flora- en faunawet, Bureau Schenkveld, 3 november 2005;
- Beoordeling van knelpunten voor vogels van Windmolenpark Hattem-Oldebroek Verslechtings- en verstoringstoets in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998, Bureau Waardenburg bv, 31 januari 2007;
- Aanvulling Verslechtings- en verstoringstoets, Bureau Waardenburg bv, 3 april 2007;
- Reactie op advies Commissie Beroep- en Bezwaarschriften, Bureau Waardenburg bv, 25 april 2008;
- Reactie op de beroepsgronden, gemeente Oldebroek;
- Visuele Effect Rapportage, Windturbines in het Hattermerbroek, TUDelft, 4 januari 2010;
- Noise Levels, Nordex Energy GmbH, 19 april 2010 ;
- Noise level, Power curves, Thrust curves, Nordex Energy GmbH, 24 oktober 2012;
- General Specification V90 - 3.0 MW 50 Hz, OptiSpeed™ Wind Turbine, Vestas Wind Systems A/S, 16 november 2005;

De Commissie heeft geen zienswijzen of adviezen via bevoegd gezag ontvangen.

Toetsingsadvies over het milieueffectrapport
Windmolenpark Hattermerbroek, gemeente Oldebroek

ISBN: 978-90-421-4017-2

Commissie voor de
milieueffectrapportage

Arthur van Schendelstraat 800 Utrecht

T 030 - 234 76 66

F 030 - 233 12 95

E mer@eia.nl

W www.commissiemer.nl

